

Bijlage 2: Verslagen werksessies

Separaat als pdf bijgevoegd.

Verslag Gebiedsbijeenkomst Landschapsvisie Drents-Friese grensstreek

26 januari 2023

Dwingeloo, Grand Café de Brink

Project Landschapsvisie Drents-Friese Grensstreek

Uitvoerende organisatie Eelerwoude

Pagina 2 t/m 4

Email met een samenvatting van de gebiedsbijeenkomst in januari + de uitnodiging voor de enquête

27 januari 2023

Pagina 5

Enquête, Hoe zie jij de toekomst van de Drents-Friese Grensstreek?

Januari en februari 2023

Pagina 6 t/m 23

Verslag drietal werksessies landschapsvisie Drents Friese Grensstreek Dinsdag

6 september, woensdag 7 september en donderdag 8 september zijn 3 werksessies georganiseerd in Smilde, Ruinen en Noordwolde.

Pagina 24 t/m 26

Gebiedsbijeenkomst Landschapsvisie Drents-Friese grensstreek

26 januari 2023

Dwingeloo, Grand Café de Brink

Project Landschapsvisie Drents-Friese Grensstreek

Uitvoerende organisatie: Eelerwoude

De aanleiding voor deze bijeenkomst was om de mensen in het gebied te vragen hoe zij hun toekomst in het gebied zien. Gevoed door omgevingsplannen van gemeenten en andere organisaties zijn we in gesprek gegaan met de regio. De uitnodiging is breed verspreid, om vanuit alle geledingen input te hebben.

De landschapsvisie is een document waarin we het landschap beschrijven en de kansen die er zijn voor het landschap. De visie is bedoeld als inspiratie en geeft perspectief op mogelijke ontwikkelingen voor het gebied. Het kan daarmee input zijn voor beleid dat in de toekomst wordt gemaakt (bijvoorbeeld het provinciaal plan landelijk gebied (PPLG)), het is echter niet bedoeld als invulling van het beleid of het gebied.

Aanmelding

Een groot aantal geïnteresseerden meldde zich voor de gebiedsbijeenkomst. Een prachtige opkomst, die maakte dat we moesten uitwijken naar een grote zaal in Dwingeloo.

Helaas bleek ook dat niet iedereen de uitnodiging had bereikt. Daarnaast had niet iedereen een bevestiging ontvangen.

De bijeenkomst

Er waren in de middag 60 mensen aanwezig en in de avond waren dat er 54. Er waren zowel inwoners als vertegenwoordigers van dorpsbelangen, recreatie/toerisme, agrarische sector, gemeente, provincie, natuurorganisaties etc. aanwezig.

De bijeenkomst startte met een beknopte presentatie met toelichting op het doel van de bijeenkomst en de insteek van de landschapsvisie. Later zijn we uiteengegaan in groepen voor een tafelgesprek. De start van de middagbijeenkomst ging niet zoals gewenst. De aanwezigen gaven aan dat het doel van de bijeenkomst niet helder werd neergezet, daarnaast voelde het alsof het vooral vanuit de natuur/groene kant werd aangevlogen. In de avond is de presentatie wat aangepast, op die manier konden we beter neerzetten wat het doel was van de bijeenkomst en uitleggen waarom we in eerste instantie in zijn gegaan op de bodem en het landschap.

De input van de aanwezigen kwam vooral in de gesprekken aan tafel naar voren, waar men op rustige wijze met respect voor elkaar het gesprek voerde. We zijn ingegaan op een drietal aspecten. De kwaliteit van het gebied zoals het nu is, de knelpunten en de kansen.

Hieronder een korte weergave van de meest besproken/behandelde onderwerpen.

Inhoudelijke opbrengst

Wat men graag wil behouden en/of verder ontwikkelen in het gebied:

Rust, ruimte, donker, stilte, kleinschaligheid, het eigene van de oorspronkelijke bewoners, het mooie afwisselende landschap met afwisselend gebruik en een variatie aan mensen. Ook werd noaberschap vaak genoemd, net als de uniciteit van het gebied.

Knelpunten die vaker terug kwamen zijn:

De hoeveelheid aan regels, de beperking door die regels, de balans (of het verdwijnen van de balans) tussen natuur, recreatie, landbouw, inwoners, dorpen, woningbouw. Het lijkt of ook hier polarisatie een probleem dreigt te worden. Partijen komen steeds verder van elkaar te staan, dit komt ook door zwalkend beleid en de communicatie van de overheid naar de burger.

Wat is er dan nodig? Welke kansen zijn er?

Het moet samen gebeuren. Maak ruimte voor gesprekken en om zaken samen op te pakken. Er moet integraal gekeken worden, niet vanuit één hoek. Maak het mogelijk met kleine stapjes en van onderop, want er is genoeg liefde voor het landschap en genoeg creativiteit bij de mensen die bij het gebied horen. Zorg voor wat minder regels, zodat men nog ruimte heeft om te veranderen. Laat het over aan de OER mensen. Oorspronkelijk, Eerlijk, Regionaal. De historie van het gebied en de mensen is belangrijk.

Samenvattend leverde deze bijeenkomst twee bouwstenen op. Als eerste gaan we verder in op 'de mens in de streek'. We willen de mensen in de streek een gezicht geven. Als tweede willen we de waarden van de streek onder de aandacht brengen.

Beide bouwstenen willen we behouden, verbeteren en ontwikkelen. En daarvoor hebben we de 3 O's nodig; de omgeving, overheid en ondernemer.

De waarden die nu naar voren kwamen en die we mee nemen in het vervolg zijn hieronder beschreven.

Landschap:

- Essen en esdorpen
- Beken
- Natuurparken
- Historische relictten
- Bijzondere plekken
- Stiltegebieden

Niet te visualiseren waarden:

- Rust
- Ruimte
- Afwisselend fraai landschap
- Diversiteit natuur
- Ontspanning
- Uitgestrektheid

Vervolg

De volgende stap in het proces is om optimaal input vanuit het gebied te krijgen door middel van een online enquête. De gebiedsbijeenkomst heeft de waarden in het gebied scherp in beeld gebracht, en nu zal hier verder op ingegaan worden in de enquête. Met de enquête heeft elke inwoner van het gebied de mogelijkheid zijn/haar mening te geven.

De enquête is bijgevoegd bij deze terugkoppeling en kan vanaf nu ingevuld worden. De komende

weken zal de enquête in het gebied zichtbaar worden gemaakt. De enquête kan ingevuld worden tot 15 maart 2023.

Na de enquête volgt er nog een gebiedsbijeenkomst. Bij deze bijeenkomst zullen vooral betrokkenen vanuit de 3 O's worden benaderd. Omgeving, overheid en ondernemers. Op die manier kan gewerkt worden aan het behouden, verbeteren en ontwikkelen van de waarden in het gebied.

Andre Verhoef

Van: Andre Verhoef
Verzonden: maandag 27 februari 2023 15:10
Onderwerp: Landschapsvisie Drents Friese Grensstreek, geef uw mening via onze enquête!

Beste lezer,

Op 26 januari ben je aanwezig geweest bij de gebiedsbijeenkomst met betrekking tot de Landschapsvisie Drents Friese Grensstreek. Zoals aangekondigd zouden wij hier nog kort op terugkoppelen en als volgende stap een enquête uitzetten onder de belanghebbenden in het gebied.

Nog even in het kort de Landschapsvisie

Het regionaal landschap Drents-Friese Grensstreek is bezig met het vormgeven van een landschapsvisie. Hierin wordt de toekomstige inrichting van het landschap in en rondom de drie natuurgebieden het Dwingelderveld, het Drents-Friese Wold en het Holtingerveld. Het is belangrijk om rekening te houden met allerlei thema's, van wonen en werken tot natuur en klimaatverandering. De landschapsvisie heeft geen officiële status, maar vormt wél een gezamenlijke stip op de horizon om een aantrekkelijk landschap te behouden.

De gebiedsbijeenkomst

Eind januari vond een gebiedsbijeenkomst met stakeholders plaats over deze visie bij Grand Café de Brink in Dwingeloo. Gevoed door omgevingsplannen van gemeenten en andere organisaties zijn we in gesprek gegaan met de regio. Vanuit alle geledingen waren aanwezigen. De bijeenkomst leverde interessante informatie op voor de landschapsvisie. Ondermeer is gebleken dat veel mensen nu al een grote waardering hebben voor het landschap ondermeer door de variatie in landschapstypen, de rust, de donkerte en de ruimte.

De enquête

Tijdens de bijeenkomst hebben we al waardevolle input van je gekregen. Wil je nog meer kwijt over de kansen die jij graag terug wilt zien in de landschapsvisie? Vul dan onze online enquête in.

Je mag deze enquête ook delen met je omgeving, we horen graag van alle belanghebbenden wat hun mening is. Denk bijvoorbeeld aan hoe nieuwe woningen gebouwd kunnen worden met behoud van rust, natuur en ruimte. En hoe denkt men over nieuwe manieren van duurzame energieopwekking? Je vindt de enquête via de QR-code in de afbeelding of via de volgende link <https://forms.office.com/e/mH1V5W4aFH>.

Samen zorgen we voor een duurzaam en aantrekkelijk landschap voor de generaties die nog komen!

De enquête liever op papier? Neem dan telefonisch contact op met één van onze collega's, dan sturen we een papieren exemplaar naar je op. Nicole: 06-51633437 of André: 06-53831106. De sluitingsdatum van de enquête is woensdag 15 maart 2023.

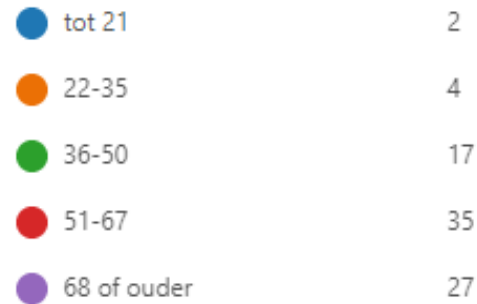
A photograph of a traditional thatched-roof house in a rural landscape. The house is partially obscured by large, leafy trees. The foreground is a dark, plowed field. The sky is clear and blue.

Enquête

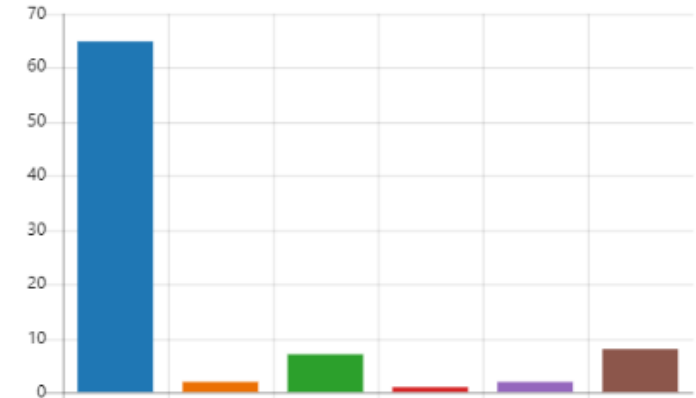
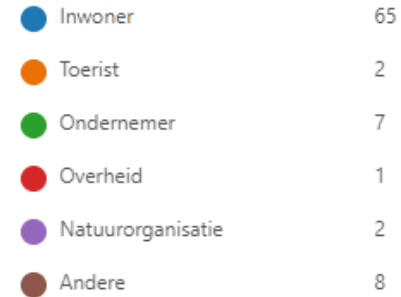
Hoe zie jij de toekomst van de Drents-Friese Grensstreek?

85 respondententen

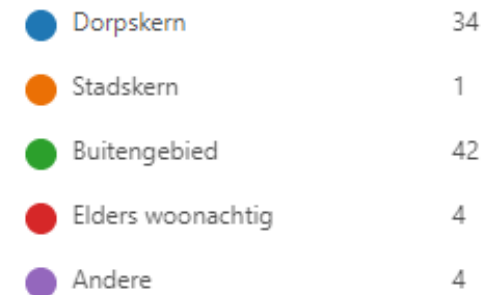
Mijn leeftijd is:

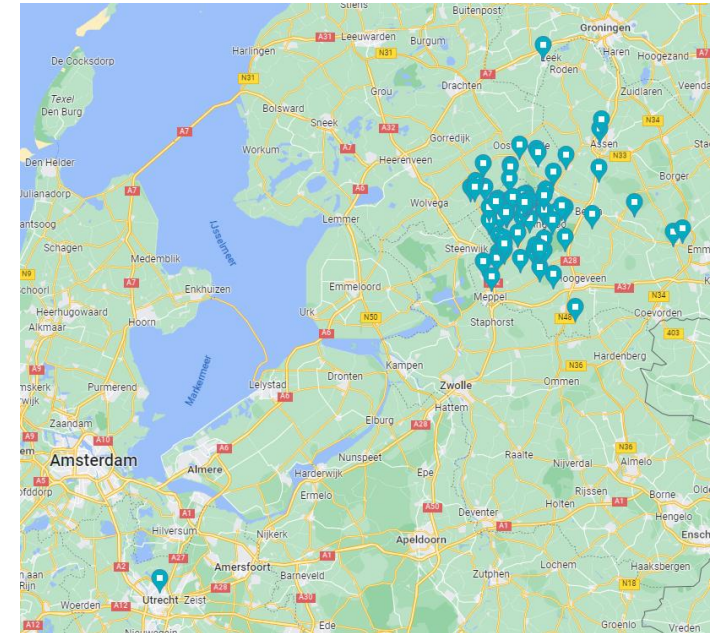
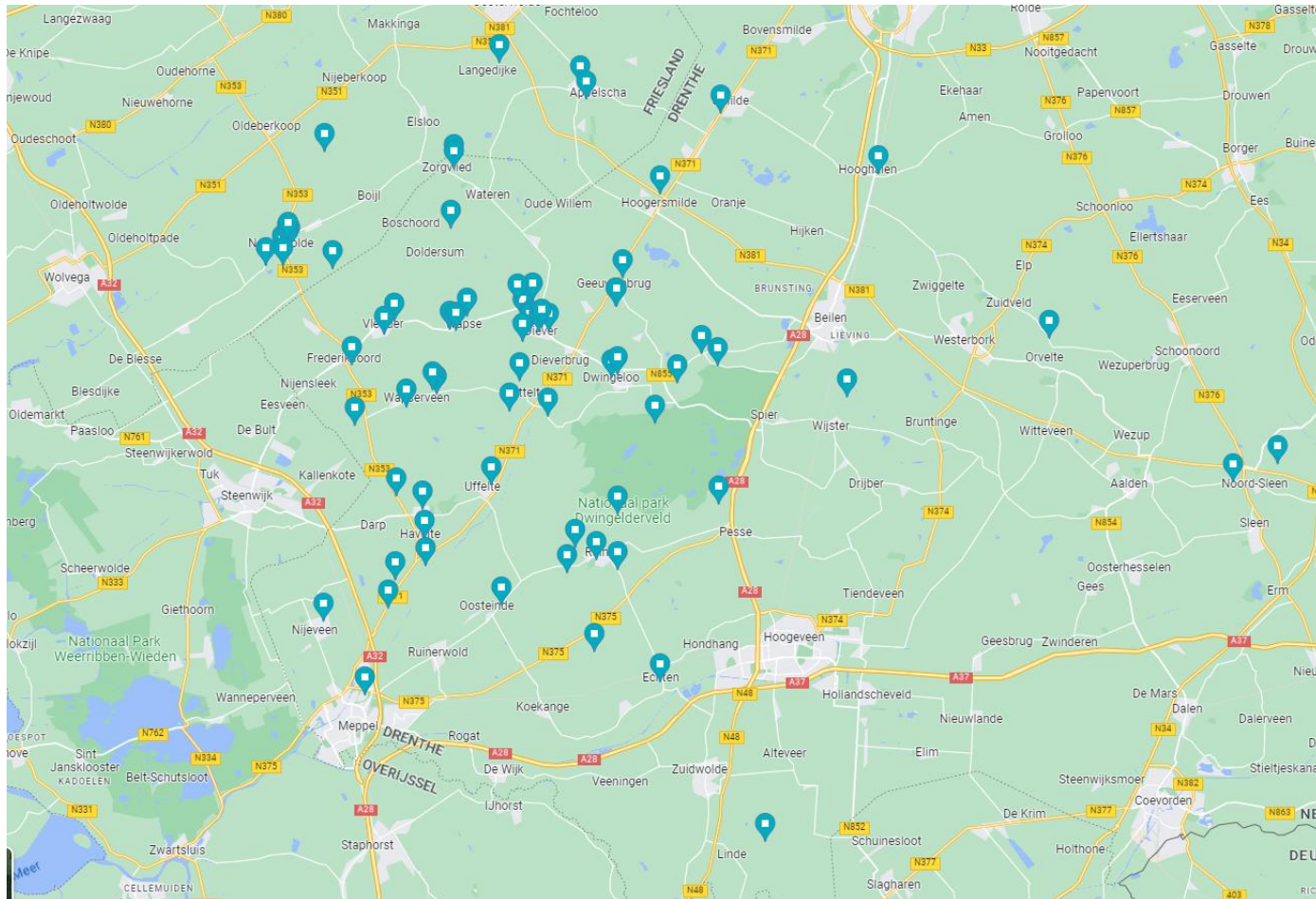
Mijn betrokkenheid bij het gebied is als volgt:

Ik woon en/of onderneem, ben werkzaam in het gebied in een

Herkomst respondenten

De meest belangrijke functie (< 22 jaar)

- De twee jongste deelnemers vinden natuur en landschap het meest belangrijk, landbouw, werken en wonen worden als laatste genoemd.
- Ze noemen groen blauwe dooradering belangrijk en willen natuur uitbreiden en boeren uitkopen.
- Bedreigingen
 - Gebrek aan (natuur)educatie
 - Slechte communicatie
 - Verdwijnen van de natuur

De meest belangrijke functie (22 - 35 jaar)

- De 4 jongeren tussen 22 en 35 zijn verdeeld. Twee noemen landbouw op 1 (wonen en werken volgen daarop), de andere twee plaatsen natuur op 1, echter volgt landbouw snel na de eerste keuze
- 1 respondent vindt dat de landbouw negatief wordt neergezet. De anderen zijn het eens dat het samen moet, gaat om bewustwording en dat natuur en landbouw samen moeten gaan.
- Bedreigingen
 - Politiek
 - Voortrekken natuur
 - Te intensief grondgebruik

De meest belangrijke functie (36 – 50 jaar)

- In de leeftijd van 36 tot 50 (n=17)
 - 4x wonen
 - 8x natuur
 - 4x landbouw
 - 1x cultureel erfgoed (iets dat vaker bovenaan wordt genoemd in deze leeftijdsgroep)
 - Bij wonen vindt men jeugd en betrokkenheid gebied belangrijk
 - Natuur versterken door te verbinden, wel nu ivm verlies biodiversiteit
 - De landbouw kan verbeterd worden door innovatief en vernieuwend te werken, samen met de natuur. Maar zorg voor behoud, en niet voor verrommeling van het gebied
- Bedreigingen (verdeeld in deze groep)
 - Tekort aan betaalbare woningen
 - Korte termijn denken
 - Verdwijnen landbouw
 - Landbouw (incl lelieteelt)
 - Natuurwetgeving en beleid/plannen
 - Velen van buitenaf die niet aanpassen/snappen en levert druk op omgeving
 - Wolf
 - Verdwijnen draagvlak, beleid overheid
 - Polarisatie
 - Klimaatverandering

De meest belangrijke functie (51 – 67 jaar)

- Leeftijd 51 tot 67 (n=35)
- 2x cultureel erfgoed – behoud wat er is, maar ook, breid N2000 uit.
- 6x landbouw – dit gebied is van oorsprong landbouw. Er zijn kansen voor kringlooplandbouw, zorgt voor werkgelegenheid. 1 persoon wil meer natuurgebied terugzetten naar landbouw.
- **20x** natuur – ruimtes tussen natuurgebieden inzetten voor natuur, natuurontwikkeling, samen met landbouw (verbinden), natuurinclusief (iig niet intensief), behoud (of vermeerderen) van natuur, rust en ruimte van nu. Stoppen met postzegelbeheer.
- 2x voorzieningen – slimme mobiliteit, goede bereikbaarheid is essentieel
- 3x wonen – prioriteit bij huidige inwoners, tiny houses en jeugd. Wonen op plekken waar leegstand is.
- 2x recreatie voor inwoners – idee: paardenprovincie Drenthe. Maak gebied toegankelijk, stop met verboden toegang in natuur.

Bedreigingen:

- Natura 2000 en natuurorganisaties
- Populisme en polarisatie
- Natuur problematiek en kwaliteit natuur, toegang tot natuur
- Maar ook: teveel natuur
- Druk op schaarse ruimte (ook met nieuwe initiatieven)
- Landbouw
- Politiek
- (massa) Toerisme
- Gebrek aan kennis
- Teveel mensen
- Gaswinning/mijnbouw

De meest belangrijke functie (> 68 jaar)

- Leeftijd 68 en ouder (n=27)
- 1x cultureel erfgoed (gevolgd door natuur (2) en landbouw op plek 9) – behoud van dit aantrekkelijke landschap
- 2x landbouw, waarvan 1x natuur op plek 9 – behoud van landbouw, en kansen voor innovatie creëren.
- **19x** natuur (3x landbouw als tweede) – worden fouten gemaakt door natuurorganisaties als gaat om natuurgebieden. Verduurzamen bestaande landbouw. Beter beleid nodig! Wens voor meer natuur en oplossen stikstofproblematiek. Onderhoud natuur door agrariërs en inwoners. Er moet meer aandacht komen voor biodiversiteit. Verbinden natuur met elkaar en met natuur inclusieve landbouw.
- 3x recreatie voor inwoners – angstbeeld toekomst: natuur via tv kijken. Stel gebied open voor mensen
- 2x wonen

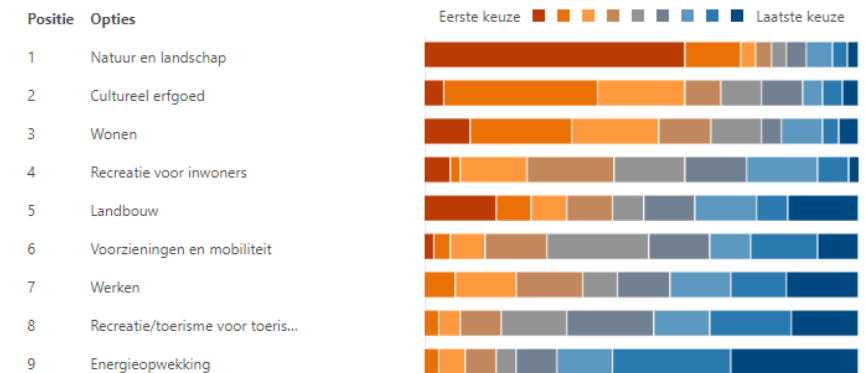
Bedreigingen:

- Bollenteelt en lelieteelt
- Natuur problematiek, milieuverontreiniging (verdroging, stikstof, mest etc) en kwaliteit natuur
- Politiek en beleid
- Macht en industriële vorm van de landbouw, weinig beweging
- Wonen: oudere mensen die in grote huizen blijven wonen.
- Recreatie: mensen van buitenaf. Toerisme te massaal
- Wolf

Samenvattend functie Drents-Friese Grensstreek

- Natuur en landschap sterk bovenaan
- Veel wens voor andere vorm van landbouw (natuurvriendelijk)
- Wantrouwen in politiek en beleid
- Gebrek aan ruimte voor alle plannen die er zijn
- Graag behoud van landschap zoals het is
- Kiezers voor landbouw wonen bijna allemaal buitenaf
- Groep die 'recreatie voor inwoners' op 1 zet, zijn inwoners van dorpskernen

Overall: Verdeeldheid tussen landbouw en natuur, waar groep pro landbouw kleiner is dan groep pro natuur

Hoe zou jij behoud van vergroten van biodiversiteit aanpakken?

(in volgorde hoe vaak het wordt genoemd, meest genoemd staat bovenaan)

- Iedereen betrekken (participatie), educatie & bewustwording van inwoners, landeigenaren, toeristen etc.
- Klein beginnen en ontwikkelingen stimuleren, aandacht voor goede voorbeelden
- Voorlichting en kennisontwikkeling
- Vormen van werkgroepen, gidsen, ambassadeurs
- (lange termijn) Planmatig
- Duurzaam (water)beheer
- Omslag naar ander soort landbouw
- Er zijn verplichtende maatregelen nodig
- Vergroten soorten en verbinden van gebieden met groen
- Bloemen randen, minder stenen, natuurlijk bermbeheer
- Inheemse planten
- Gif verbieden
- Bouwen met behoud van natuur
- Let op haalbaarheid doelen, eerder behoud dan groei
- Goede landbouwmethoden aanmoedigen

Opvallend: 2 personen in groep 36-50 vinden het onderwerp niet belangrijk, of vinden biodiversiteit al voldoende op orde.
51-67 geven vaker aan zelf geen expert te zijn, dus het niet te weten
68 plussers noemen gif vaker dan andere groepen

Wie is verantwoordelijk voor behoud en vergroten van biodiversiteit?

- Opvallend is dat (op een enkeling na) iedereen vindt dat meer dan 1 groep verantwoordelijk is
- Ook bij 'anders' wordt de gezamenlijkheid opgezocht. Verantwoordelijkheid van alle inwoners, en van iedereen

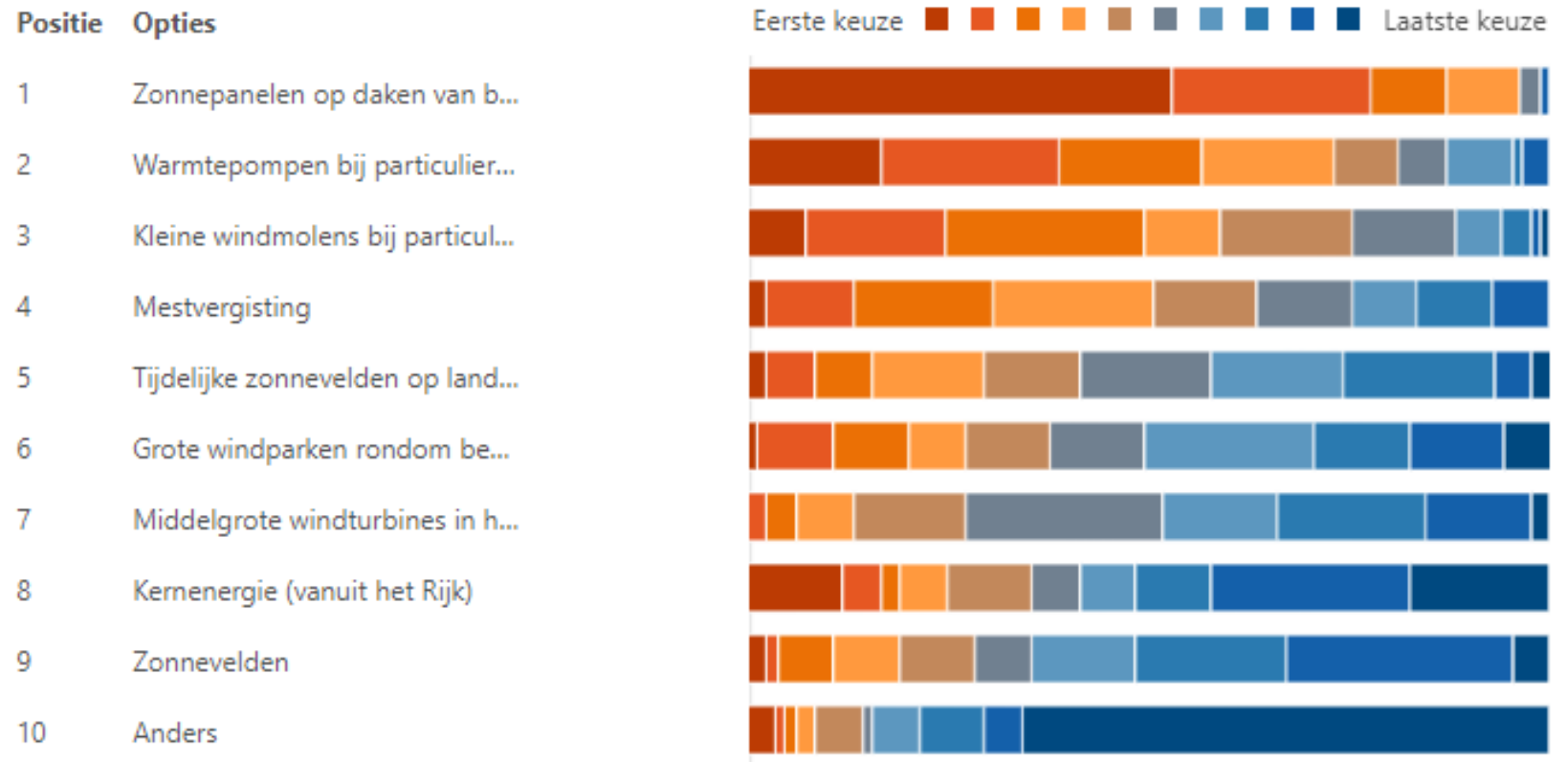

 Natuurorganisaties	64
 Agrariërs	62
 Overheid (gemeente en/of pr...	64
 Inwoners	65
 Andere	23

Welke vorm van energie vind jij passend in het landschap?

Bij anders wordt genoemd:

- Men mist energie bezuiniging in de lijst!
- Graag een plek waar je kunt genieten van de natuur zonder gestoord te worden door geldelijk gewin
- Zonnepanelen en windmolens zijn sowieso niet wenselijk
- Alle daken vol met zonnepanelen

Wat valt op

- Zonnepanelen op daken van bedrijven – kunnen we direct mee beginnen, tast het landschap niet aan, veel onbenut potentieel
- Kleine windmolens en warmtepomp – deze groep wil graag kiezen voor kleinschaligheid, zonder aantasting van het landschap
- Mestvergisting staat veelal vooraan bij landbouw kiezers
- Denk aan de toekomst, onze kinderen
- Er zijn écht voorstanders en écht tegenstanders van kernenergie

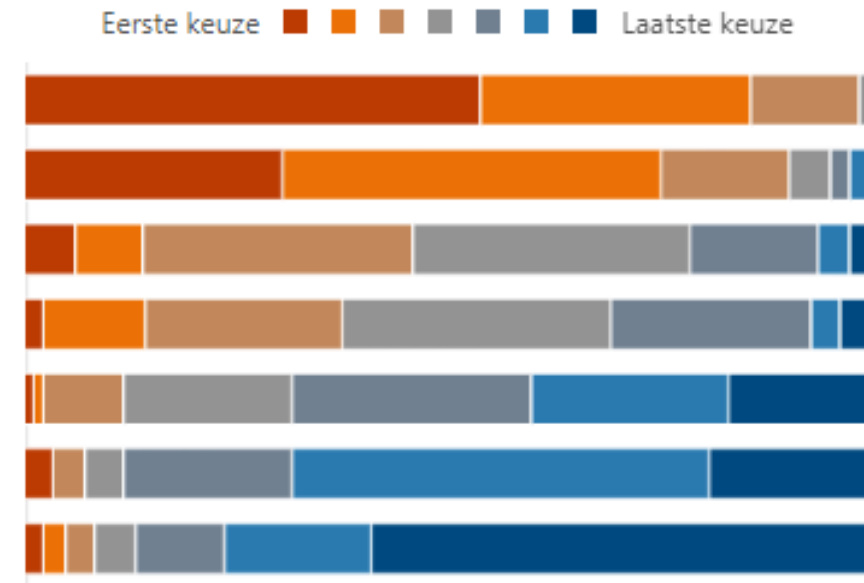
- Men is het wel eens dat er iets moet gebeuren op gebied van energie, en veelal kleinschalig met zo min mogelijk aantasting van het landschap

Hoe zien we de woningbouw het liefst?

Anders:

- permanente bewoning recreatiewoningen toestaan
- Sportvelden verplaatsen buiten kernen, daar ruimte creëren om te wonen

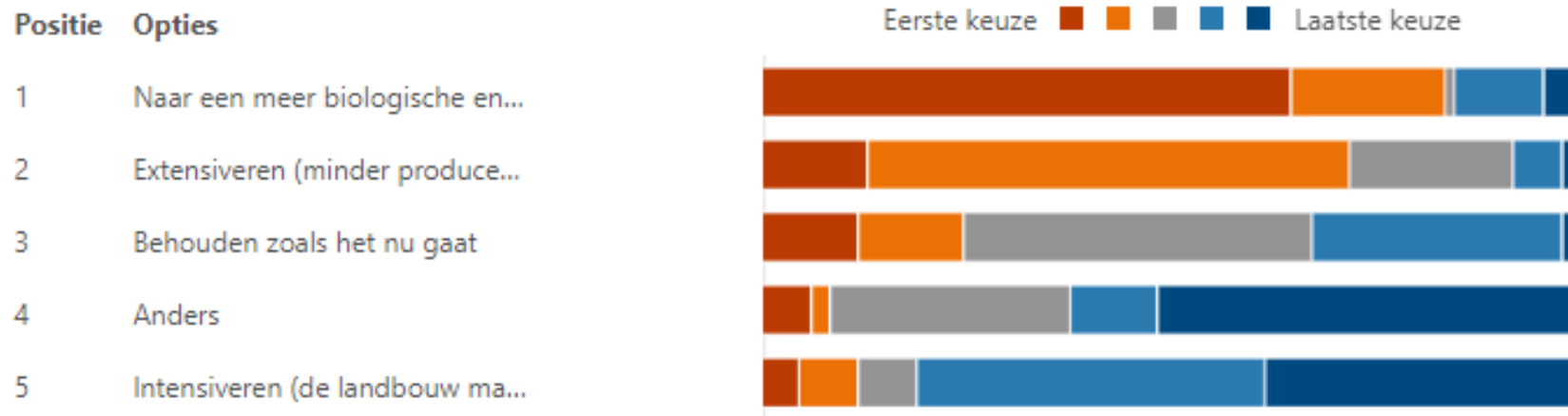
Positie	Opties
1	Leegstaande panden in de ker...
2	Leegstaande (agrarische) pan...
3	Nieuwbouwwijken aan de ran...
4	Splitsen van kavels
5	Nieuwbouw in het buitengebi...
6	Woningen die de hoogte in g...
7	Anders

Wat valt op?

- Meeste jongeren (tot 35) opperen kleine woongemeenschappen op oude boerenerven
- Men wil graag leegstand efficiënt inzetten, inbreiding wordt meerdere malen genoemd. Dit behoud ook de leefbaarheid van de kern
- Men wil graag meer ruimte/mogelijkheden in regels, zodat bijv. een tiny house gemakkelijk gerealiseerd kan worden en maak geen gebruik van dure projectontwikkelaars, maar gebruik regionale architecten etc
- Behoud landschap is belangrijk
- Weinig animo om de hoogte in te gaan, degene die dat wenst koos natuur & landschap als belangrijkste functie van het gebied (dus wonen niet ten koste laten gaan van (nog meer) natuur)

Toekomst van de landbouw

- Intensiveren wordt door de meeste mensen als 4de of 5de optie genoemd
- 65% van de mensen kiest voor een meer biologische en natuurinclusieve manier van landbouw, velen kiezen als tweede optie extensiveren. Men wil de landbouw wel (bijna) allemaal graag behouden in het gebied, het hoort er bij.
- Bij 'anders' is de toelichting veelal dat met bestaande, innovatieve (dus zoals het nu gaat) landbouw niet veel mis is. Daarmee vergelijkbaar met behouden zoals het nu gaat
- Onder jongeren is er verdeeldheid, het mag wel groener, maar de landbouw is hier niet intensief
- De personen die willen intensiveren geven aan dat de landbouw goed zorgt voor de omgeving/natuur, efficiënt met de ruimte om kan gaan en het landschap in stand houdt
- Verlies de menselijke norm niet uit het oog

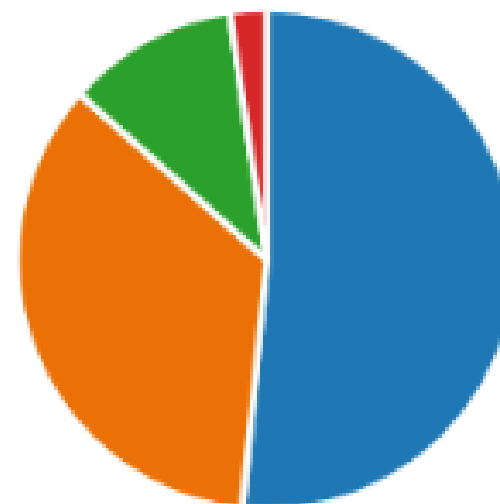
Verder nog iets kwijt?

- Behoud het mooie landschap waar we trots op zijn
- De wolf
- Stap af van de toekomst en los eerst problemen op
- Zou graag in de toekomst willen kijken, hoe ziet het er over 100 jaar uit?
- Niet alles willen regelen
- Versterk de pluspunten die er zijn
- Meer aandacht voor minder valide personen
- Gebruik de landschapsvisie als input voor PPLG
- Leven en laten leven - ik vind de vragen te suggestief. Raar dat ook toeristen deze enquête mogen invullen
- Geen bemoeienis van de buro mensen
- Kijk ook naar vliedschool Eelde die boven gebied wil vliegen
- Nieuwe naam voor het gebied zou mooi zijn
- Het is hier fantastisch
- Maak landbouw zelfvoorzienend, niet voor export
- Geen dubbele agenda
- Stop met verroompotting van de recreatieparken
- Fijn dat er mensen zijn die zich hier voor inzetten

Betrokkenheid

Ik word graag op de hoogte gehouden van ontwikkelingen (meerdere antwoorden mogelijk)

 Graag, via de nieuwsbrief	65
 Ik ontvang graag een uitnodig...	44
 Nee, dankje	14
 Andere	3

Notitie

Werkessie landschapsvisie Drents Friese Grensstreek

Projectnummer: 203663
Datum: 18 september 2023
Projectleider: André Verhoef
Opgesteld: Saskia Wiegers/ André Verhoef

Notitie verzonden aan deelnemers d.d.
19-9-2023.
Incl. presentatie werkessies

Werkessies

Op dinsdag 6 september, woensdag 7 september en donderdag 8 september zijn 3 werkessies georganiseerd in Smilde, Ruinen en Noordwolde.

Het doel van de werkessies was om met de verschillende betrokken partijen een praktische invulling te geven aan de thema's uit de landschapsvisie; landbouw, wonen, recreatie, energie en bossenstrategie. De deelnemers tijdens de sessies waren gevarieerd. In totaal hebben 26 personen (9 in Noordwolde, 8 in Ruinen en 9 in Smilde) een bijdrage geleverd aan de werkessies. Er waren aanwezig vanuit o.a. gemeente, landbouw, recreatie, dorpsbelangen, natuurorganisaties en ook inwoners.

De landschapsvisie

Tijdens de sessies is eerst aandacht geweest voor het doel van de landschapsvisie: een visiedocument van waaruit overheden en andere geïnteresseerden inspiratie kunnen halen bij het maken van plannen in het landelijk gebied.

Op de bijeenkomst werd het huidige landschap en de ontstaansgeschiedenis daarvan geschetst. Ook gaf Femke Heythekker, de Drentse Dorpsfemme, een mooi beeld van de impact van gebiedsontwikkeling en verandering voor bewoners en andere betrokkenen.

Femke gaf ook helder weer hoe een idee tot de uitvoering komt. Van idee → naar visie → naar plan → naar uitvoering. Het daadwerkelijke plannen maken komt in de landschapsvisie niet naar voren. Wij geven met de visie wel de nodige en creatieve input hoe vorm te geven aan deze plannen voor het gebied, de inwoners en de aankomende opgaven.

Presentatie

In de bijlage is de PowerPointpresentatie van Eelerwoude en van Femke Heythekker te vinden. En hierbij ook de link naar de storymaps: <https://storymaps.arcgis.com/stories/7956f3fb9f174ffa855cd946323bdf78>.

Tenslotte een link naar de website waarop het laatste nieuws wordt gedeeld door de opdrachtgever:

<https://www.provincie.drenthe.nl/regionaallandschap/projecten/impulsproject/>

Tijdens de sessies is ingezoomd op een landschapstype dat herkenbaar is voor de specifieke locatie. Dit was een fictieve uitsnede van dat landschap waarop bos, beekdalen, hoogveen, bebouwing e.d. ingetekend waren.

Opbrengsten

Algemeen

De aanwezigen zijn zich bewust van de druk die er op grond/ ruimte ligt. Er worden mogelijkheden gezien in het combineren van opgaven, zoals landbouw en energie, of landbouw en bossenstrategie. Echter is maatwerk van belang om de juiste combinaties te maken.

Het is van groot belang dat per regio en per landschapstype wordt gekeken naar de juiste oplossing, samen met de inwoners.

Tijdens de sessies is er veel aandacht voor de mens. Verandering heeft impact op emotioneel en economisch niveau. Daarom wordt gepleit voor participatie van inwoners bij plannen. Boeren benadrukken het belang van een gezonde landbouwsector en de uitdagingen die ze tegenkomen, inclusief de publieke opinie. Als er minder beperkingen zijn vanuit de overheid en meer duidelijkheid wordt gegeven in het beleid op de lange termijn, wordt het makkelijker om problemen aan te pakken.

De uitdaging ligt in het vinden van een evenwicht tussen natuurbehoud, landbouw, recreatie, energie en woningbouw terwijl de emotionele en economische aspecten van de betrokkenen worden gerespecteerd. Daarnaast moet het gebied het gevoel krijgen gelijk te staan met de overheid/bepalende organisaties, zodat een eerlijk gesprek en eerlijke keuzes plaatsvinden over de innovaties. Op tijd betrekken van de omgeving bij nieuwe initiatieven is daarin erg belangrijk.

Wonen

Er is een absolute noodzaak aan wonen. Aangegeven wordt dat hiervoor leegstaande agrarische panden gebruikt zouden kunnen worden. Belangrijke aandachtspunten zijn hierbij ondermeer de ontsluiting (de wegen in het buitengebied worden drukker door extra woningen) en de wijze waarop de ontwikkeling past in het landschap. Daarnaast is er behoefte aan het versimpelen van de procedures om tot herbestemming van gebouwen te komen. Liever geen grote woonwijken aan de rand van een dorp, maar kleinschalig op verscheidene plekken in het gebied. Bij grote ontwikkelingen (in verhouding tot het nabijgelegen dorp) wordt de impact op het dorp/ de streek als te groot ervaren.

Recreatie

Aangegeven wordt dat bezoekers niet naar de streek komen voor de alleen de natuur of de bezienswaardigheden, maar voor het landschap als geheel. De combinatie van alle elementen in het landschap maakt het tot een aantrekkelijk geheel. Ook is het van belang te weten dat bezoekers niet alleen deze streek bezoeken maar vanuit deze streek heel noord Nederland bezoeken.

Rustgebieden in de natuur zijn belangrijk, maar ook de beleving van natuur is van belang. Bezoekers spreiden over gebieden heeft de voorkeur om overlast/ drukte op enkele specifieke plaatsen te voorkomen.

Recreatie mag er zijn, maar liever geen grootschalige parken. Ook hier wordt gesproken over de mogelijkheid om leegstaande agrarische panden te gebruiken, verdeeld over het landschap. Dit kan naast wonen bestaan.

Bossenstrategie

Vanuit de opgave van de bossenstrategie worden mogelijkheden gezien in combinaties met recreatie (verbindingroutes dorpen) of met landbouw (lijnelementen).

De 'snipperbosjes' of steppingstones moeten bewaard blijven. Er mag wel meer verbinding komen tussen deze snippers en tussen dorpen.

Energie

Voorzieningen in het kader van zon- en windenergie worden laag gewaardeerd, zeker als dit ten koste gaat van landbouwgrond. Er worden kansen gezien in kleinschalige initiatieven in de vorm van lokale energie coöperaties en lokale opslag van energie. In hoeverre met dergelijk initiatieven ook de doelstellingen gehaald worden moet nog inzichtelijk gemaakt worden.

Landbouw

Voor de vergroting van de biodiversiteit wordt met name meerwaarde gezien in afwisseling in gebruik van de percelen (akkers, weidegrond, natuurpercelen, groenstructuren). Variatie geeft ruimte voor leven. Aangegeven wordt dat de financiële haalbaarheid niet vergeten moet worden. Denk aan beheervergoedingen voor groenstructuren en natuurstroken.

Tevens worden mogelijkheden gezien voor medegebruik van randen voor recreatie. Tegelijk levert dit ook een spanningsveld op tussen recreant en boer als het gaat om de wijze waarop de recreant zich meent te kunnen bemoeien met de wijze waarop de boer werkt. Ook hier geldt dat het nodig is de dialoog aan te gaan om meer begrip voor elkaar te krijgen.